

LA REGIÓ LITORAL DEL BAIX LLOBREGAT

Variacions en la fauna malacològica de l'estany
de Remolà

PER

Joan Rosals

Es la regió on se troba aquest estany junt amb altres de veïns, un lloc força interessant, col·locat en una gran planuria adornada amb la típica vegetació de les estepes i amb abundants corrents d'aigua i estanys, contrastant de tal manera aquest conjunt amb el dels voltants de nostra ciutat, que l'excursionista que visita aquells llocs se creu transportat hores i hores lluny de la Capital; i no obstant se trova dita regió a poca distància de la propera població de Prat del Llobregat. Mes a pesar d'aquesta proximitat facilitada per ferrocarrils i carruatges que porten fins a la vorera dels estanys, casi sols visiten aquells llocs els caçadors atrets per l'abundor de xancudes i altres aus aquàtiques que poblen els patamolls. Se comprèn que no fossin visitats del excursionista, en temps antics, aquells indrets, verdaders focs de paludisme; però aquell aspecte ha canviat avui del tot; els conreus converteixen en jardins lo que eren avans estepes; els eucaliptus purifiquen i embaumen arreu l'aire; els nombrosos pous artesianes que brollen per tot, posen en moviment amb sos dolls d'aigües pures i cristallines aquelles avans pantanoses corrents, i tota la comarca renaix a nova vida prometent ésser en l'avenir una ampliació dels productors fruiterars del Prat i de Gavà.

Donem entretant una mirada al passat de aquesta regió, novíssimament formada segons la cronologia geològica. Durant el període pliocènic, jeia encara aquesta regió sota les aigües marines que en aquells temps seguïen vorejant els macius secundaris desde Castelldefels a Martorell i desde Martorell al Pla de Barcelona. Al mitj de aquest golf i ben prop del lloc que avui ocupa la vila de Martorell se hi trobava l'estuari de la corrent fluvial del Llobregat. Més tart els

moviments tectònics produïren un aixecament per el qual emergí una part del fons de aquell golf, trasladant-se, a causa del consegüent reculament de les aigües marines, dit estuari del riu entre els llocs on avui se hi assenten les poblacions de Cornellà i Sant Boi de Llobregat. Entrats dintre els temps quaternaris apareixen, brodant aqueixa antiga costa, potentes capes de travertínic, argiloses. A partir de aquest temps se formà la gran plana aluvial del Baix Llobregat, casi tal com avui la veiem, verdadera delta del riu, que abarca una extensió aproximada de 65 kilòmetres quadrats i quins tres vèrtexs són 1.ª la muntanya miocènica de Montjuich (prop la mar); 2.ª el riu Llobregat entre els dits llocs de Cornellà i Sant Boi del Llobregat i 3.ª Castelldefels (prop de les Costes de Garraf). Dit riu Llobregat divideix aquest triangle en altres dos de mides desiguals, més petit el de la dreta que el de l'esquerra. Descriuré aquest darrer ja que en ell se hi trova el lloc que motiva aquesta nota. Tindrà uns 40 ó 45 kilòmetres quadrats trovant-s'hi sentada al mig la vila del Prat; vorejant el terror aluvial i sentades demunt l'avans citat quaternari travertínic-argilós se hi troven les poblacions de Viladecans, Gavà i Castelldefels. Com passa en altres llocs on hi desemboquen rius d'importancia, també en la costa de aquesta regió hi son abundantes les dunes que encara que de pocs metres d'alsaria, agafen gran extensió, extenent-se desde l'Estany de la Murtra fins a les costes de Garraf, com si vents persistents volguessin empènyer totes les masses de sorral contra aquella costa.

Però lo més interessant de aquesta regió és el rosari d'estanys que reflexen el blau del cel i el vert de les plantes que'ls envolten. Tots ells tenen veinatge amb la mar, amb la que tenen lleugera comunicació visible o per filtració subterrània. Els més importants són, en escala de major a menor, els anomenats de *Remolà*, *La Ricarda*, *L'Illa*, *La Maguerola*, *La Murtra*, *La Massaguera* i *La Podrida*. A excepció de *La Ricarda* i *La Maguerola*, tots tenen comunicació amb la mar, en intermitencies periòdiques irregulars, que obeeixen a l'acció dels temporals marítims qui rompen amb son esforç les dèbils barreres del sorral que separen aquelles aigües lleugerament salobres de les francament salades de la mar, i també a les neteijes que dels mateixos tenen lloc de tant en tant. ¿A què degueren sa formació aquets estanys? Es opinió de molts geòlecs, i a la que m'adereixo, que en un principi eren ses aigües les mateixes de la mar, que mig-tancava un cordó litoral que arrancarí de la desembocadura del Llobregat, unit més tard també a la costa per son extrem, a causa de algun

moviment de aquesta. Aquets mateixos moviments tectònics foren els que aixecant el nivell del terrer dividíen en distints estanys el gran llac que primitivament hi hauria, apareixent cad'un d'ells en els llocs en que tingué majors depresions el desaparegut llac. Per altra part, la evaporació de l'atmosfera contribuí junt amb les plujes i segles de regadiu procedents del Llobregat, a convertir ses aigües salades en dolses, sobretot en aquests darrers temps en que, malgrat la comunicació que amb freqüència tenen amb la mar, com havèm fet remarcar més amunt, són lleugerament salobres tant sols les que estàn en major proximitat amb la platja. Verosimilment aquest dessalament és degut principalment a haver-se perforat en aquella regió fins a un centenar de pous artesianes quines cristallines aigües després de haver regat alguns conreus passen a enriquir el caudal dels diferents estanys on s'aboquen. Per sa situació i extensió és un dels que reb major quantitat de dites aigües l'anomenat *Remolà*. Potser gracies a aquestes condicions, ha estat aquest estany un dels llocs que major fama ha tingut entre els conquiliòlegs per la riquesa i varietat de sa fauna malacològica lacustre. En diferents excursions que hi havia fet fa pocs anys, recordo haver-hi recullit nombrosos exemplars de moluscs dels gèneres *Limnaea*, *Physa*, *Succinea*, *Planorbis*, *Bythynella*, *Paludetrina*, *Alexia*, *Pissidium* i *Sphaerium*. Mes quina seria ma sorpresa al tornar-hi fa pocs mesos trovant ses aigües del tot salades. Espècies que avans hi havia trovat havien desaparegut, veient-hi sols en ses voreres abundantes conxes de un molusc marítim, el *Cardium edule*, i algún altre. Algunes de les espècies que ara no vaig trovar-hi, poden encara recullir-se en alguns recs vehins, però espècies interessants com eren la *Limnaea palustris* Lin., *Paludetrina* Sp. *Alexia myosotis*, no poguí recullir-les aquesta vegada ¿Què és lo que ha ocasionat aquest canvi? Es definitiu? Fa pocs anys va comensar a manifestar-se en diferents llocs de nostres costes, un lleuger moviment de depresió acompanyat en alguna secció, com ha succeït en nostre barri marí de la Barceloneta, de fortes corrents que s'han emportat les sorres, perjudicant sensiblement, amb tal motiu, a diferents propietaris d'establiments de banys. Aquest petit moviment és també, a nostre entendre, el que ha overt un fondo portell en la barrera de sorral que separaba del mar l'estany del Remolà i que introduint-hi amb major intensitat les salades aigües marines, fa desaparèixer paulatinament aquelles generacions de moluscs que desde tant temps poblaven aquelles aigües.